

ENTREVISTA

Jean Echenoz

Narrador francès

► ► ►

J.E. És que jo no em proposo fer novel·les psicològiques. No m'interessa gaire descriure els estats d'ànim dels personatges, sinó que la meua perspectiva és més behaviorista, més lligada als comportaments i a les accions. Mostro la psicologia dels personatges a través de la seva relació amb les coses concretes, és a dir, amb els objectes, amb els llocs, amb el clima... No m'interessa abordar la psicologia dels personatges en termes psicològics.

L.D. Deixem l'espai i parlem del temps. Hi ha pàgines on la història s'accelera molt; en d'altres, en canvi, sembla que anem a ralenti...

J.E. Tota novella és com una peça musical, té diferents ritmes: parts més alegres, més ràpides, més lentes... La rapidesa amb què passa el temps a la ficció m'obliga també a jugar amb els temps verbals. Sóc del parer que els temps verbals no tenen tots la mateixa rapidesa, per això els faig alternar sovint, per marcar el ritme que vull donar-li a la narració.

L.D. A les seves novel·les sempre hi ha una dimensió irònica...

J.E. Sí, pràcticament m'és impossible separar-me'n. No me'n puc estar. Sense aquesta dimensió irònica, l'eficàcia d'un text em sembla menys satisfactòria. La ironia em permet guanyar una certa distància, que sempre és necessària. Una frase és interessant quan comença a

JORDI GARCIA

burlar-se no només del món, sinó d'ella mateixa.

L.D. El crític del diari francès 'Libération' deia que vostè, una vegada més, havia tingut èxit a

l'hora de "fer riure el lector amb la tristesa"...

J.E. En general, les meves novel·les acostumen a fer somriure la gent, però és tracta

"Els meus primers llibres responien a un únic gènere literari, però ara m'agrada més passar d'un gènere a l'altre"

d'històries més aviat tristes. En molts casos es tracta d'històries de fracassos. Acabo de dir que són llibres que fan riure a tothom i no és veritat: no tohom riu, però com que utilitzo la ironia i m'ho miro tot des d'una certa distància, la solució més fàcil per al lector acaba sent el somriure. És la solució més elegant que té, suposo.

L.D. 'Me'n vaig' barreja la novel·la d'aventures (viatge al pol Nord), amb la novel·la policíaca (robatori d'unes peces d'art), la novel·la d'amor (entre Félix i Suzanne), la novel·la satírica... No hi falta res!

J.E. Els meus primers llibres, *Méridien de Greenwich*, *Chreokée*, *L'Equipée malaise* i *Lac* responien a un únic gènere literari concret, però ara m'agrada més passar d'un gènere a l'altre, em sento més lliure per fer-ho.

L.D. Al llarg dels seus llibres, l'èdit dels personatges ha anat

creixent paral·lelament a la seva. ¿Li és més fàcil escriure sobre un personatge que tingui els seus mateixos anys?

J.E. Tens raó: fa vint anys, els meus personatges tenien 30 anys i ara en tenen 50! De fet, a *Me'n vaig* és l'únic tret autobiogràfic meu que té el personatge central. No sé ben bé per què ho faig. Suposo que deu ser perquè m'és més fàcil que el protagonista tingui la meua edat, com tu dius. Però crec que a partir d'ara això canviarà.

L.D. Abans de rebre el premi Goncourt per aquesta obra, vostè ja era un escriptor respectat a França. Què creu que li ha pogut aportar aquest premi?

J.E. Respectat, no ho sé si ho sóc gaire, però sí que és cert que ja tenia un públic lector. El Goncourt, però, m'ha permès ampliar-lo i arribar a gent que d'una altra manera no m'hauria llegit mai.

L.D. Malgrat que publica a *Éditions Minuit*, ha declarat que no se sent gens lligat al moviment del *Nouveau Roman*...

J.E. No, la importància de la presència dels objectes en les meves novel·les és una de les poques coses que comparteixo amb aquest moviment, però, la veritat és que no em sento especialment proper al *Nouveau Roman* ni a cap altre moviment literari. A França, els moviments literaris ja no existeixen i els escriptors fan un treball personal, més solitari. Els moviments literaris han deixat de ser l'esport nacional de França.

NARRATIVA

Jean Echenoz, *Me'n vaig*.
Traducció de Maria Ginés.
Proa. Barcelona, 2000.

Sense perdre el nord

PAU JOAN HERNÁNDEZ

Més d'una vegada, tot llegint una novel·la, el lector curiós pot tenir la temptació de preguntar-se què hauria passat si la història que està llegint hagués caigut en mans diferents de les de l'autor que al final l'ha duta al paper. No em refereixo, és clar, a la reflexió òbvia en el sentit que una bona història es pot desaprofitar si cau en males mans, sinó a la inversa, molt més interessant des del punt de vista literari: que una mala història arribada a unes mans que en puguin treure tot el partit possible pot arribar a donar un joc insospitable.

La trama de *Me'n vaig*, de Jean Echenoz, premi Goncourt de 1999, seria un excel·lent exemple del que acabo de dir: Félix Ferrer, propietari d'una galeria d'art a París, decideix un dia que se'n va de casa, tot deixant a la seva dona les mans lliures per iniciar els

tràmits del divorci. No fa gaire, a Ferrer li han diagnosticat una malaltia cardíaca, i el metge li ha fet les recomanacions del cas, entre les quals destaca la de guardar-se de les temperatures extremes. Una recomanació que Ferrer no pensa en absolut seguir, ja que el seu projecte més immediat és anar-se'n cap a les costes de l'oceà Àrtic. Allà cercarà les restes d'un vaixell abandonat als anys cinquanta després d'un accident i que, segons un amic i col·laborador seu, duia un important carregament d'antiguitats i objectes d'art inuit que poden tenir un enorme valor al mercat. A partir d'aquí, es desenvolupa una trama de viatges, robatoris, tràfic d'antiguitats, intrigues policíiques, persecucions i tot allò que és fàcil imaginar a partir d'aquest esbós de l'argument.

No cal dir que aquesta mateixa història, en mans d'un

novellista corrent, hauria pogut donar un llibre d'intriga d'allò més banal, adaptable fins i tot a una pel·lícula raonablement entretinguda. Però aquest no és el cas de Jean Echenoz, i això ho canvia tot completament.

Jean Echenoz (Orange, 1948) estava considerat, ja abans de guanyar el Goncourt, un dels novel·listes francesos amb més projecció internacional als anys noranta. L'any 1988 va guanyar el premi Gutenberg com a "màxima esperança de les lletres franceses". Aquest any, per tant, el Goncourt ve a confirmar una carrera literària prou reconeguda a França i a l'estranger (val a dir que gairebé tota la seva obra ha estat traduïda al castellà, però *Me'n vaig* és la primera novel·la seva que apareix en català).

A mans d'Echenoz, les peripecies de Ferrer es converteixen en la història d'una perpètua fugida, d'una íntima in-

satisfacció envers la vida passada que du a trencar amb tot i cercar una arriscada aventura nòrdica, però també a anar avançant a les palpentes a la recerca d'un amor sempre fugisser, d'un amor que intenta atrapar, però que sempre, com els focs follets dels contes, està una mica més enllà de les puntes dels seus dits.

PUNT DE VISTA MÚLTIPLE

La novel·la adopta un punt de vista múltiple, i descriu les vivències de Ferrer i del seu misteriós antagonista, el lladre d'obres d'art Baumgarten, a través de la veu d'un narrador que no dubta a intervenir en la història, a barrejar-se amb els personatges i a interpel·lar el lector tot cercant la seva complexitat amb comentaris sobre el que està succeint. L'efecte que això produeix en el lector és el d'estar observant i vivint la història des de dins i des de fora, allora identificant-s'hi i

amb distanciament, comprènent i criticant cada personatge i cada situació.

Echenoz reflecteix aquesta multiplicitat amb un estil capaç d'adoptar simultàniament diferents formes, sobretot mitjançant els constants canvis de temps verbal i de subjecte de la frase, cosa que haurà suposat sense cap dubte un veritable repte per a la traductora: el secret del text és la fluïdesa, i qualsevol mena d'encarcament en l'expressió o de vacil·lació en la gramàtica el podria fer, ras i curt, incompreensible. Maria Ginés, però, aconsegueix reflectir en català l'estil d'Echenoz amb una fluïdesa i una agilitat envejables, que el fan de tan bon llegir com en francès. (Per cert, és la primera vegada que veig una traducció seriosa que no inclou a la plana de crèdits el títol original del llibre. Suposo que és un descuit i no que l'editor vulgui fer passar Echenoz per català com tan sovint es fa amb els escriptors barcelonins en llengua castellana.)

Me'n vaig és, en resum, una obra llegidora, interessant, divertida i amb un gruix literari que la fa força interessant. No crec que es pugui demanar res més.